

contact
+31 20 308 05 67
contact@openstate.eu

adres
Kattenburgerstraat 5
Gebouw 002 - B
1018 JA Amsterdam

KvK 02 094 171
BTW NL8160.78.105.B01
Bank NL50ABNA0490685897

WWW.OPENSTATE.EU

pagina 1 van 3

Geachte leden van de vaste Kamercommissie Digitale Zaken,

Ter voorbereiding op het rondetafelgesprek over de Verzamelwet gegevensbescherming op 4 december 2024 in uw commissie bieden wij u de kernpunten van ons betoog aan in dit position paper. Wij danken u bij voorbaat voor deze kans om de positie en ervaringen van hergebruikers van open data en voorstanders van meer overheidstransparantie toe te kunnen lichten.

Samenvatting

De balans is zoek tussen privacy en overige grondrechten en algemene, publieke en zwaarwegende belangen. Dit legt druk op de informatierelatie tussen burger en overheid. Een goede borging van verantwoorde gegevensverwerking moet het beste middel zijn om onze rechten, waaronder privacy, te beschermen. Verbreed het perspectief en zet het maatschappelijk middenveld, de burgerrechtenorganisaties staan te springen. Zet tegelijkertijd in op verbetering van het toezicht en effectieve handhaving. Ook de Nederlandse overheid moet zich gaan houden aan de wet. Daarvoor stellen wij voor om buitengewone leden toe te voegen aan het bestuur van de Autoriteit Persoonsgegevens.

Inleiding

De Open State Foundation zet zich al ruim 12 jaar in voor het ontsluiten van data die bij de overheid ligt. Deze data, informatie, is verzameld met publiek geld en is daarmee publiek eigendom, de overheid is slechts een hoeder, een tijdelijke beheerder. In die rol past het die overheid om gegevens verantwoord te verwerken, zowel intern als met en ten behoeve van derden, zoals bij het ontsluiten van de data als open data. De juiste balans vinden tussen privacy en andere grondrechten en algemene belangen is daarom van groot belang voor de transparantie in Nederland.

Het gaat echter regelmatig mis als het aankomt op die belangenafweging. In Verordening (EU) 2016-679 (de AVG) staat als vierde overweging het volgende:

4. De verwerking van persoonsgegevens moet ten dienste van de mens staan. Het recht op bescherming van persoonsgegevens heeft geen absolute gelding, maar moet worden beschouwd in relatie tot de functie ervan in de samenleving en moet conform het evenredigheidsbeginsel tegen andere grondrechten worden afgewogen.

In het citaat hierboven staan twee delen onderstreept die, zoals wij het zien en ervaren, vaak vergeten worden of genegeerd. Voor het goed vertegenwoordigen van belangen uit de samenleving is er in de UAVG artikel 7 lid 2 opgenomen. Hier is echter geen uitvoering aan gegeven bij de Autoriteit Persoonsgegevens; er zijn geen buitengewone leden aangesteld. De belangrijkste groep uit de samenleving ontbreekt daardoor, namelijk de belangenbehartigers voor burgerrechten. Dit verklaart mogelijk waarom bij de afweging van belangen op dit moment vaak het recht op privacy niet in balans is met andere grondrechten en algemene publieke belangen.

De balans tussen privacy en overige rechten en belangen

Een voorbeeld van deze scheve balans vinden we terug bij de bestrijding van witwassen en corruptie. Deze strafbare feiten vinden plaats in de haarvaten van ons economisch systeem; hierbij wordt veelvuldig misbruik gemaakt van legitieme bedrijfsconstructies. Toch achten de AP en andere uitvoeringsorganisaties keer op keer dat het recht op privacy van een kleine groep prevaleert boven de rechten van bijvoorbeeld journalisten om goed onderzoek te doen. Opvallend hieraan is dat de persoonlijke levenssfeer van natuurlijke personen vermengd wordt met de zakelijke en economische activiteiten binnen of met behulp van bedrijfsmatige rechtspersonen. Dit is een overduidelijk verkeerde toepassing van de AVG. Om deze reden zijn de UBO-registers in Nederland, in weerwil van andere landen, nog steeds niet geopend voor degenen met een algemeen publiek belang. Hierbij dient aangetekend te zijn dat er wel degelijk uitzonderingen te maken zijn, en gemaakt moeten worden in het kader van persoonlijke veiligheid.

Vermenging van het recht op privacy met bedrijfsconstructies

Een ander knelpunt dat wij ervaren ligt bij de uitvoering van milieutoezicht en handhaving. Hier wordt regelmatig ten onrechte de AVG ingeroepen als er openbaarheid wordt gevraagd van emissiegegevens en aanverwante data. Zo geven omgevingsdiensten niet thuis als er openheid wordt gevraagd van boete- en

handhavingsbesluiten. Hierbij zijn de belangen van openbaarheid, de volksgezondheid en bescherming van het milieu, zwaarwegender dan die van individuen die verbonden zijn aan de bedrijfsmatige of economische activiteiten waarop de besluiten zien. Deze uitzonderingsgronden, bescherming van de volksgezondheid en bescherming van het milieu, zouden volgens ons dan ook toegevoegd moeten worden in de UAVG na artikel 23 sub a als een nieuw lid om zo de volkenrechtelijke verplichting expliciet te maken.

Transparantie van gegevensverwerking bij de overheid

Daarnaast constateren wij dat aan artikel 5 lid 1 sub a jo. art. 5 lid 2 AVG onvoldoende uitvoering wordt gegeven door overheden in Nederland. De verwerking van gegevens is nu vaak nog verborgen. Hoewel dit bijvoorbeeld bij de opsporing van strafbare feiten geoorloofd is tijdens het onderzoek, zien we zelden (effectieve) transparantie na afloop van dergelijke onderzoeken. Met de toenemende uitwisseling van gegevens is het belangrijk dat er een keuze wordt gemaakt voor een rijksdienst/bestuursorgaan die/dat verwerkingsverantwoordelijkheid krijgt en gaat toezien op de vereisten van transparantie, gerechtvaardigd belang en doelbinding.

De overheid moet het goede voorbeeld geven

Tot slot, in artikel 5 lid 1 sub b AVG staat de verplichting om persoonsgegevens te rectificeren of te wissen indien ze onjuist zijn. Deze verplichting wordt door de Nederlandse overheid tot op heden in bepaalde gevallen niet nagekomen. Bijvoorbeeld: als verwerkingsverantwoordelijke berust de staat in het voortbestaan van bewezen foute signaleringen van individuen op terrorismelijsten, zo blijkt uit onderzoek van Follow the Money.¹ Hiermee staat de Nederlandse overheid onrechtmatig en onbehoorlijke verwerking toe van persoonsgegevens van burgers (natuurlijke rechtspersonen) die zich binnen het territoriale toepassingsgebied van de AVG bevinden door verwerkers binnen en buiten de Unie.

Tim Vos-Goedhart
Open State Foundation

---

¹ <https://www.ftm.nl/artikelen/op-de-terrorismelijst-deel-iii>